

Uchwała Nr
Rady Miejskiej Rumi
z dnia

DRUK Nr 23

w sprawie przyjęcia Gminnego Programu Wspierania Rodziny na lata 2015-2017

na podstawie art. 176 pkt. 1, art. 179 ust. 2 ustawy z dnia 9 czerwca 2011 r. o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej (Dz.U. z 2013 r. poz. 135 z późn. zm.) oraz art. 18 ust. 2 pkt 15 ustawy z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym (Dz.U. z 2013 r. poz. 594 z późn. zm.) Rada Miejska Rumi uchwała, co następuje:

§ 1

Przyjmuje się „Gminny Program Wspierania Rodziny na lata 2015-2017”, który stanowi załącznik do niniejszej uchwały.

§ 2

Wykonanie uchwały powierza się Burmistrzowi Miasta Rumi.

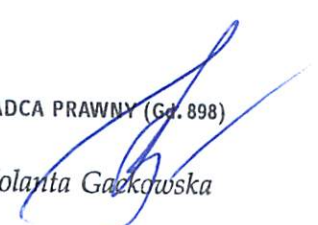
§ 3

Uchwała wchodzi w życie z dniem podjęcia.

Przewodniczący
Rady Miejskiej Rumi

Ariel Sinicki

RADCA PRAWNY (Gd. 898)

Jolanta Gałkowska

UZASADNIENIE

Wprowadzona w życie z dniem 1 stycznia 2012 roku ustawa o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej (Dz.U. z 2013 r. poz. 135 z późn. zm.) nałożyła na gminę zadania z zakresu wspierania rodziny i systemu pieczy zastępczej. Zgodnie z art. 176 pkt. 1 w/w ustawy jednym z zadań własnych gminy jest opracowanie i realizacja trzyletniego programu wspierania rodziny.

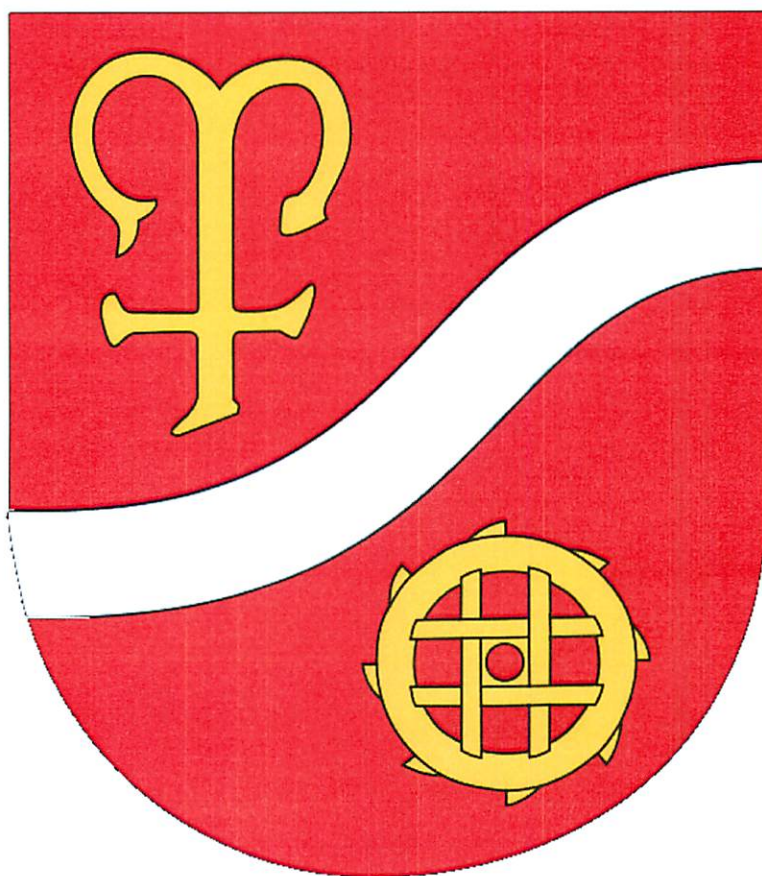
W latach 2012 – 2014 realizowany był „Gminny Program Wspierania Rodziny na lata 2012-2014” przyjęty uchwałą Rady Miejskiej Rumia Nr XVIII/253/2011 z dnia 05 stycznia 2012 r. Z uwagi na fakt, że obowiązuje on do 31 grudnia 2014 r. istnieje konieczność przyjęcia kolejnego Programu na lata 2015 – 2017.

Przedłożony projekt „Gminnego Programu Wspierania Rodziny na lata 2015 - 2017” zawiera zespół planowanych działań mających na celu przywrócenie rodzinom przeżywającym trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo – wychowawczych zdolności do prawidłowego wypełnienia ról społecznych poprzez zapewnienie im przez Gminę Miejską Rumia kompleksowego wsparcia. Gminny Program jest spójny z Gminną Strategią Rozwiązywania Problemów Społecznych dla Gminy Miejskiej Rumia na lata 2014-2020.

Mając na uwadze powyższe powyższe podjęcie niniejszej uchwały jest w pełni uzasadnione.

Projekt uchwały przedkłada Burmistrz Miasta.

GMINNY PROGRAM WSPIERANIA RODZINY NA LATA 2015-2017

Spis treści

I. WPROWADZENIE	3
II. PODSTAWA PRAWNA	4
III. ZGODNOŚĆ Z DOKUMENTAMI STRATEGICZNYMI	4
IV. KLUCZOWE PODMIOTY I ICH ZADANIA WSPIERAJĄCE RODZINY	5
4.1. Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej	5
4.2. Placówki oświatowo- wychowawcze	7
4.3. Policja	9
4.4. Straż Miejska	10
4.5. Organizacje pozarządowe	10
4.6. Zespół Kuratorskiej Służby Sądowej w Wejherowie	10
V. ANALIZA SYTUACJI RUMSKICH RODZIN	11
5.1. Sytuacja demograficzna mieszkańców Rumi	11
5.2. Powody korzystania ze wsparcia instytucji wspierających rodzinę i dziecko	11
5.3. Sytuacja rodzin wielodzietnych	16
5.4. Zagrożenia dla rumskich rodzin	18
VI. CELE PROGRAMU	20
6.1. Cel główny Programu	20
6.2 Cele szczegółowe	20
6.2.1. Cel szczegółowy 1: Wzmocnienie potencjału rozwojowego rodzin przeżywających trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo – wychowawczych	21
6.2.2. Cel szczegółowy 2: Rozwój systemu wspierania rodziny i dziecka	23
6.2.3. Cel szczegółowy 3: Podnoszenie jakości i efektywności usług świadczonych na rzecz wspierania rodziny	24
VII. REALIZATORZY I PARTNERZY PROGRAMU	25
VIII. ZASADY FINANSOWANIA I KOSZTY PROGRAMU	25
IX. MONITORING, EWALUACJA	26

I. Wprowadzenie

Gminny Program Wspierania Rodziny na lata 2015 – 2017 określa cele oraz kierunki działań na rzecz wsparcia rumskich rodzin przeżywających trudności opiekuńczo – wychowawcze, w zakresie przywracania zdolności tych rodzin do prawidłowego funkcjonowania. Gmina Miejska Rumia od lat wspiera rodziny poprzez skoordynowane i planowane działania mające na celu przywrócenie rodzinie zdolności do wypełniania jej funkcji. Skuteczna pomoc dla rodziny przeżywającej trudności w opiekowaniu się i wychowywaniu dzieci oraz skuteczna ochrona dzieci i pomoc dla nich może być osiągnięta przez współpracę wszystkich instytucji i służb zajmujących się problemem w rodzinie na poziomie gminy. Rodzina stanowi dla dziecka najlepsze naturalne środowisko, w którym otoczone indywidualną opieką ma możliwość zaspakajania swoich potrzeb, dzięki czemu może się prawidłowo rozwijać. Rodzina powinna przede wszystkim zaspokajać podstawowe, zarówno biologiczne, jak i psychologiczne potrzeby dziecka, m.in. poczucie bezpieczeństwa, przynależności, miłości i uznania; kultywować i przekazywać im system wartości, normy postępowania i wzorce zachowania w życiu codziennym; pełnić funkcje socjalizacyjne, poprzez uczenie współdziałania i współpracy w grupie oraz pełnienia ról społecznych; przygotowywać do odpowiedzialnego, dorosłego życia.

Nie wszystkie rodziny wymienione funkcje realizują w takim stopniu by dzieci miały stworzone optymalne warunki osobowego rozwoju. Dynamiczne przemiany zachodzące w społeczeństwie, oprócz pozytywnych skutków, powodują także nasilanie się wielu negatywnych zjawisk takich, jak: bezrobocie, brak poczucia stabilizacji życiowej i zawodowej, brak poczucia bezpieczeństwa, bezradność opiekuńczo - wychowawcza, przemoc. Zjawiska te nierzadko prowadzą do rozpadu rodziny, czy też pogłębiają bezradność rodzin w sprawach opiekuńczo - wychowawczych. Pozostawienie rodziny bez odpowiedniego wsparcia i pomocy specjalistycznej powoduje jej postępującą degradację i skutkuje różnorodnymi konsekwencjami, które najbardziej dotyczą dzieci.

W interesie samorządów i społeczności lokalnej leży prawidłowe funkcjonowanie rodzin oraz tworzenie warunków ku temu. Dbałość o harmonijny rozwój młodego pokolenia jest zarówno obowiązkiem rodziny, jak i wszystkich instytucji Gminy zajmujących się edukacją, zdrowiem, profilaktyką zagrożeń oraz bezpieczeństwem, w tym także socjalnym.

O skuteczności wsparcia kierowanego w zagrożone obszary stanowić będzie zindywidualizowany charakter i ścisła współpraca w zakresie podejmowanych działań wielu środowisk, instytucji i organizacji specjalizujących się w udzielaniu pomocy rodzinom i dziecku.

Gmina Miejska Rumia w latach 2012 r. – 2014 r. realizowała Gminny Program Wspierania Rodziny na lata 2012 – 2014, którego cel główny brzmiał „*Gmina Miejska Rumia zapewnia ochronę i pomoc rodzinom, dając im perspektywę dobrego życia i samorealizacji. W trosce o ich rozwój oraz w celu przeciwdziałania wykluczeniu społecznemu gmina aktywnie wspiera rodziny w dążeniu do szczęścia, miłości i zrozumienia*”. Obecny Program stanowi kontynuację w/w Programu, gdyż nadal aktualna jest konieczność wzmacniania roli rodziny poprzez wspieranie instytucjonalne i integrację społeczno – zawodową, wspieranie potencjału rozwojowego rodziny, funkcji opiekuńczo – wychowawczych, a także rodzin zagrożonych patologią.

Realizowane w ramach niniejszego Programu cele i zadania koncentrować się będą w dalszym ciągu nie tylko na dziecku, ale na całej rodzinie, gdyż analiza sytuacji rumskich rodzin wskazuje na konieczność kontynuowania zintensyfikowanych działań na rzecz ich kompleksowego wsparcia.

II. Podstawa prawna

Zapisy Gminnego Programu Wspierania Rodziny na lata 2015 – 2017 są spójne z aktami ustawodawstwa krajowego i międzynarodowego, takimi jak:

1. Konstytucja Rzeczypospolitej Polskiej;
2. Europejska Karta Społeczna;
3. Konwencja Praw Dziecka;
4. Powszechna Deklaracja Praw Człowieka;
5. Ustawa o samorządzie gminnym z dnia 8 marca 1990 r. (Dz. U. z 2013 r., poz. 595 z późn.zm.);
6. Ustawa z dnia 12 marca 2004r. o pomocy społecznej (Dz. U. z 2013 r., poz. 182 z późn. zm.);
7. Ustawa z dnia 9 czerwca 2011 r. o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej (Dz. U. z 2013 r., poz. 135 z późn.zm.);
8. Ustawa z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie (Dz. U. z 2005 r. Nr 180, poz. 1493 z późn. zm.);
9. Ustawa z dnia 26 października 1982 r. o wychowaniu w trzeźwość i przeciwdziałaniu alkoholizmowi (Dz. U. z 2012 r., poz. 1356 z późn. zm.) ;
10. Ustawa z dnia 29 lipca 2005 r. przeciwdziałaniu narkomanii (Dz. U. z 2012 r., poz. 124 z późn. zm.).

III. Zgodność z dokumentami strategicznymi.

Zapisy Gminnego Programu Wspierania Rodziny na lata 2015 – 2017 są spójne z krajowymi, wojewódzkimi oraz gminnymi dokumentami strategicznym i operacyjnymi takimi jak:

1. Strategia Polityki Społecznej Województwa Pomorskiego na lata 2014-2020;
2. Strategia Rozwoju Województwa Pomorskiego 2020;
3. Wojewódzki program wspierania rodziny i systemu pieczy zastępczej na lata 2014-2020;
4. Regionalny Program Strategiczny *Aktywni Pomorzanie*;
5. Gminna Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych dla Gminy Miejskiej Rumia na lata 2014- 2020;
6. Krajowy Program Reform na rzecz realizacji strategii „Europa 2020”;
7. Strategia Rozwoju Kraju 2020 - Aktywne społeczeństwo, konkurencyjna gospodarka, sprawne państwo;
8. Strategia Rozwoju Kapitału Ludzkiego 2020;
9. Strategia Rozwoju Kapitału Społecznego 2020;
10. Strategia Wspierania Rozwoju Społeczeństwa Obywatelskiego na lata 2009-2015;
11. Projekt Krajowego Programu Przeciwdziałania Ubóstwu i Wykluczeniu Społecznemu 2020. Nowy wymiar aktywnej integracji;
12. Powiatowa Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych na lata 2014 - 2020 w Powiecie Wejherowskim.

Program Wpierania Rodziny będzie dokumentem operacyjnym służącym w szczególności realizacji miejskiej polityki rodzinnej w sytuacjach kumulacji problemów. Samorząd realizuje działania na rzecz dziecka i rodziny we współpracy z jednostkami organizacyjnymi i organizacjami pozarządowymi.

Program odnosi się do miejskiej polityki społecznej wobec rodziny przyjętej w dokumentach strategicznych Miasta dotyczącej wspierania rodziny poprzez wzmacnianie potencjału rozwojowego rodziny, funkcji opiekuńczo – wychowawczych oraz rodzin zagrożonych patologią.

IV. Kluczowe podmioty i ich zadania wspierające rodziny.

Na terenie miasta Rumi działa szereg podmiotów wspierających rodziny i dziecko między innymi w sytuacjach kryzysowych. Są to w szczególności: Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w tym Klub Integracji Społecznej, Poradnia Psychologiczno - Pedagogiczna, Policja, placówki oświatowe oraz organizacje pozarządowe.

4.1. Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej

Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Rumi jest jednostką samorządu terytorialnego będącą instytucją polityki społecznej. Zadaniem Ośrodka jest wspieranie osób i rodzin w wysiłkach zmierzających do zaspokojenia niezbędnych potrzeb i umożliwiających im życie w warunkach odpowiadających godności człowieka. Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej udziela pomocy w formie pieniężnej, w naturze, usługach i pracy socjalnej. Pracy Ośrodka przyświeca potrzeba realizacji zadań opartych na zasadzie pomocniczości, w której pomoc nakierowana jest na wykorzystanie zasobów własnych rodziny, na wsparciu osoby w rodzinie i w środowisku lokalnym przy wykorzystaniu możliwości otoczenia. W odpowiedzi na potrzeby społeczne mieszkańców prowadzone było poradnictwo specjalistyczne dla rodzin i indywidualnych klientów, świadczone bezpłatnie dla wszystkich mieszkańców Rumi. Poradnictwo w latach 2012 – 2013 realizowane było przez radców prawnych, psychologów oraz pedagoga, poprzez:

- 1) Edukowanie i wczesne interweniowanie w rodzinach zagrożonych dysfunkcją (profilaktyka), w ścisłej współpracy z pracownikami socjalnymi MOPS:
 - a) promowanie modelu zdrowej rodziny, wzmocnienie poczucia odpowiedzialności rodziców za własną sytuację życiową i los dzieci, adekwatne spostrzeganie swoich problemów oraz zmianę stylu wychowania dzieci i zwrócenie uwagi na ich indywidualne potrzeby oraz umiejętności w poszczególnych okresach rozwojowych, dostarczanie wiedzy na temat prawidłowego wypełniania obowiązków rodzicielskich,
 - b) rozwijanie umiejętności rodzicielskich poprzez organizowanie warsztatów edukacyjnych „Szkoła dla Rodziców”,
 - c) diagnozowanie problemów rodzin, ich zasobów i barier poprzez indywidualny kontakt, spotkania grupowe oraz udzielanie wsparcia, pomocy psychologicznej i pedagogicznej.
- 2) Przywracanie podstawowego poczucia bezpieczeństwa i odbudowa umiejętności radzenia sobie podopiecznych w trudnych sytuacjach życiowych, usuwanie przyczyn ich trudnej sytuacji emocjonalnej poprzez:
 - a) dostarczanie wiedzy na temat ważnych życiowych umiejętności (radzenia sobie ze stresem, asertywnego zachowania, rozwiązywania konfliktów i radzenia sobie w sytuacjach kryzysowych),
 - b) przeciwdziałanie rozpadowi rodziny oraz przemocy w rodzinie i jej skutkom, budowania podstaw autonomicznego, konstruktywnego funkcjonowania i decydowania o kształcie własnego życia,
 - c) zapewnienie pomocy rodzinie i dzieciom sprawiającym problemy wychowawcze, zagrożonym demoralizacją, przestępczością lub uzależnieniami.

3) Zapewnienie wsparcia dzieciom i młodzieży z rodzin niewydolnych wychowawczo, zagrożonych niedostosowaniem społecznym w formie zajęć ogólnorozwojowych, edukacyjnych oraz prowadzonej pracy psychoedukacyjnej z ich rodzicami, opiekunami, poprzez:

- a) pomoc dzieciom i młodzieży zagrożonej niedostosowaniem społecznym w nabyciu wzorców zachowań akceptowanych w społeczeństwie, w zagospodarowaniu czasu wolnego,
- b) udzielanie dzieciom pomocy w kryzysach szkolnych, rodzinnych, rówieśniczych, osobistych,
- c) udzielanie pomocy w realizacji obowiązku szkolnego (pomoc w odrabianiu zadań domowych, utrwalanie przerobionego w szkole materiału),
- d) współpraca ze szkołami i innymi instytucjami społeczności lokalnej w rozwiązywaniu problemów wychowawczych dzieci i młodzieży,
- e) organizowanie czasu wolnego z elementami oddziaływań socjoterapeutycznych.

Należy także pamiętać, że priorytetowym zadaniem pracowników Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej w Rumi jest podejmowanie różnego rodzaju działań na rzecz środowiska lokalnego, przy wykorzystaniu jego zasobów oraz zaangażowania mieszkańców. Działania Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej w Rumi obejmują teren miasta Rumi, podzielony na 15 rejonów pracy socjalnej. Po odebraniu zgłoszenia pracownicy w trakcie przeprowadzanego wywiadu środowiskowego w miejscu zamieszkania klienta rozpoznają sytuację. Przeprowadzenie wywiadu pozwala na zdiagnozowanie problemu, z którym boryka się osoba lub rodzina. Właściwa diagnoza pozwala na przygotowanie skutecznego planu pomocy, zawierającego działania, które należy podjąć, aby sytuacja klienta uległa poprawie. Czynności planowane przez pracownika socjalnego oraz współpracujących z nim specjalistów mają na celu stworzenie takiego planu, który pozwoli, w możliwie krótkim czasie, na polepszenie sytuacji rodziny i jej usamodzielnienie. Pozytywne efekty realizacji opracowanego planu są możliwe wyłącznie wtedy, gdy tworzony jest przy współudziale i zainteresowaniu klienta, uzyska jego aprobatę oraz jeśli klient aktywnie włączy się w jego realizację.

Ponadto Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej podejmując aktywne działania w pozyskiwaniu środków zewnętrznych. Już w 2008 r., kiedy to pojawiła się możliwość pozyskiwania środków z funduszy Unii Europejskiej w ramach Programu Operacyjnego Kapitał Ludzki, Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Rumi podjął starania o ich pozyskanie i od września 2008 roku do grudnia 2013 roku realizował projekt systemowy współfinansowany z Europejskiego Funduszu Społecznego, pt. "Razem ku lepszej przyszłości". Działania, w tym projekcie skierowane były głównie do osób biernych zawodowo. W 2014 roku Ośrodek rozpoczął realizację projektu konkursowego pt. "Rumska spinka" skierowanego do osób zagrożonych wykluczeniem społecznym. Powyższe projekty były i są także skierowane na wsparcie rodziny w prawidłowym wypełnianiu funkcji opiekuńczo wychowawczych między innymi poprzez organizację „Szkoły dla rodziców”.

Ponadto od 2013 r. Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Rumi, realizuje zadania wynikające z art. 15 ustawy o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej, poprzez zatrudnienie asystentów rodziny, którzy w szczególności:

- 1) opracowują indywidualne plany pracy z rodzinami, we współpracy z pracownikami socjalnymi. Plany pracy i wytyczone w nich zadania dla członków rodzin objętych asystenturą, opracowane są we współpracy z rodzinami i za obopólną zgodą,
- 2) pomagają w poszukiwaniu zatrudnienia i w podnoszeniu kwalifikacji zawodowych,
- 3) pozostają w stałym kontakcie z poradnictwem specjalistycznym Ośrodka w celu rozwiązywania problemów psychologicznych, wychowawczych czy prawnych klientów,
- 4) motywują rodziców do aktywnego uczestnictwa w życiu edukacyjnym swoich dzieci,

- 5) zachęcają do udziału w imprezach okolicznościowych, festynach, zajęciach sportowych wynikających z Miejskiego Kalendarza Imprez. Działania te mają na celu uczenie wspólnego spędzania czasu i aktywności społecznej członków rodzin,
- 6) towarzyszyli rodzinom w spotkaniach na imprezach integracyjnych w tym w dniu dziecka, balu na zakończenie lata, spotkaniu opłatkowym,
- 7) prowadzą działania z zakresu profilaktyki zdrowia. Monitorują wywiązywanie się rodziców z korzystania z kalendarza szczepień, badań okresowych i profilaktycznych,
- 8) wspierają rodziny w rozwiązywaniu problemów lokalowych, współpracują w tym zakresie z pracownikami socjalnymi, Wydziałem Polityki Gospodarczej, Mieszkaniowej i Ochrony Środowiska w Urzędzie Miasta Rumi,
- 9) współpracują z Powiatowym Centrum Pomocy Rodzinie, Kuratorami Sądowymi, Policją, członkami grup roboczych w przypadku przemocy w rodzinie,
- 10) prowadzą dokumentację pracy z rodziną, oraz sporządzają na wniosek Sądu opinie o rodzinie.

Należy jednak podkreślić, że realizacji ustawowych zadań służą różnorodne zasoby ludzkie, finansowe i lokalowe. Deficyty uwzględnione w Programie na Rzecz Wspierania Rodziny na lata 2012-2014 są nadal aktualne w następującym zakresie:

- 1) niedostatecznej liczby pracowników socjalnych niezbędnych do realizacji ustawowych zadań,
- 2) niedostatecznej liczby organizowanych szkoleń, kursów, seminariów tworzących warunki umożliwiające doksztalcanie pracowników pomocy społecznej,
- 3) niedostatecznej liczby pracowników zatrudnionych w poradnictwie rodzinnym realizującym szeroko pojętą pracę na rzecz wsparcia rodziny
- 4) niedostatecznych warunków lokalowych Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej co utrudnia profesjonalną pracę z klientem.

Obszary wymagające szczególnej uwagi takie jak: trudna i pogarszająca się sytuacja bytowa i mieszkaniowa rodziny, występowanie zjawisk powszechnie uważanych za patologiczne, zaburzenia komunikacji i kontaktów wewnątrz rodzinnych, niska dojrzałość społeczna rodziców, dezorganizacja strukturalna - wymagają niewątpliwie podejmowania działań na wielu płaszczyznach i przy aktywnym współudziale wielu partnerów.

Skuteczne i efektywne działania na rzecz wspierania rodzin wymagających pomocy, możliwe będą po uwzględnieniu niezbędnych potrzeb realizatorów programu.

4.2. Placówki oświatowo- wychowawcze

W procesie wspierania rodziny i dziecka istotna jest dostępność i rozwój edukacji. W zakresie zadań edukacyjnych, opiekuńczych i wychowawczych w Rumi funkcjonują zarówno placówki publiczne, jak i niepubliczne.

Na terenie Gminy w ramach opieki przedszkolnej działają 3 przedszkola publiczne i 15 placówek niepublicznych (stan na 20.10.2014 r.).

W ramach szkolnictwa podstawowego na terenie Miasta Rumi działają 4 placówki publiczne samorządowe, a ofertę tą uzupełniają Ekologiczna Szkoła Społeczna oraz Publiczna Szkoła Podstawowa prowadzona przez Siostry Salezjanki. Edukację gimnazjalną realizują 3 gimnazja publiczne i 2 niepubliczne. Gmina Miejska Rumia jest również organem prowadzącym dla II Liceum Ogólnokształcącego.

Z kolei Samorząd Powiatowy na terenie miasta Rumi prowadzi szkolnictwo ponadgimnazjalne i specjalne:

- 1) Zespół Szkół Ponadgimnazjalnych Nr 1,
- 2) Zespół Szkół Ponadgimnazjalnych Nr 2,
- 3) Powiatowy Zespół Kształcenia Specjalnego w Wejherowie.

W ramach pomocy psychologiczno – pedagogicznej szkoły:

- 1) rozpoznają indywidualne potrzeby rozwojowe i edukacyjne uczniów oraz rozpoznają jego indywidualne możliwości psychofizyczne,
- 2) zaspokajają indywidualne potrzeby rozwojowe i edukacyjne uczniów,
- 3) oceniają cyklicznie skuteczność zaplanowanych wobec uczniów działań,
- 4) podejmują działania mediacyjne i interwencyjne w sytuacjach kryzysowych,
- 5) udzielają uczniom porad i konsultacji w zakresie potrzeb i oczekiwań psychospołecznych, konfliktów, efektywnego uczenia się,
- 6) organizują pomoc materialną dla wychowanków znajdujących się w trudnej sytuacji.

Ponadto szkoły podstawowe, gimnazjalne, ponadgimnazjalne prowadzą również:

- 1) zajęcia dla uczniów z nadpobudliwością psychoruchową,
- 2) indywidualne rozmowy interwencyjne z uczniami sprawującymi problemy wychowawcze, w tym również z uczniami objętymi nadzorem kuratorskim, uczniami wagarującymi,
- 3) indywidualne rozmowy z dziećmi z rodzin z problemem alkoholowym czy też z rodzin pozostających w konfliktach,
- 4) rozmowy wspierające i motywacyjne,
- 5) zajęcia rozwijające umiejętności interpersonalne uczniów,
- 6) zajęcia dla dzieci ze zdiagnozowaną dysleksją,
- 7) zajęcia przesiewowe dla klas „O”,
- 8) pomoc w formie dostosowania formy nauczania do zaleceń poradni psychologiczno - pedagogicznej.
- 9) zajęcia wyrównawcze dla uczniów z zaległościami programowymi,
- 10) zajęcia rewalidacyjne,
- 11) indywidualne nauczanie,
- 12) zajęcia psychoedukacyjne,
- 13) doradztwo zawodowe (szkoły gimnazjalne i ponadgimnazjalne).

Mimo szerokiej oferty edukacyjnej i wychowawczej rumskich szkół, w ocenie pedagogów i psychologów szkolnych, konieczne jest ukierunkowanie i podjęcie kompleksowych działań na rzecz wzmocnienia funkcji opiekuńczo – wychowawczej rodziny. Działania ukierunkowane winny być na:

- 1) kształtowanie umiejętności komunikacji interpersonalnych,
- 2) poczucia własnej wartości jej członków,
- 3) świadomego rodzicielstwa,
- 4) odpowiedzialności za podejmowane działania.

Pracę jednostek oświatowych w Rumi wspomagają:

- 1) Poradnia Psychologiczno – Pedagogiczna (organ prowadzący – powiat),
- 2) Ognisko Wychowawcze im. K. Lisieckiego „Dziadka” (organ prowadzący – powiat),
- 3) Placówka Wielofunkcyjna „Nasz Dom” (organ prowadzący - Salezjanie Księdza Bosko).
- 4) Placówka Wsparcia Dziennego „Nasz Dom”.

Poradnia Psychologiczno – Pedagogiczna w Rumi na przestrzeni lat 2012-2013 udzieliła wsparcia wynikającego z jej kompetencji, dzieciom i młodzieży zamieszkującym w mieście w zakresie:

- 1) diagnozowania poziomu rozwoju, potrzeb i możliwości oraz zaburzeń rozwojowych i zachowań dysfunkcyjnych,
- 2) wspomagania dzieci i młodzieży zgodnie z ich potrzebami poprzez : zajęcia dla małych dzieci w ramach wczesnego wspomagania rozwoju, zajęcia edukacyjne i profilaktyczne dla dzieci i młodzieży w wieku szkolnym,
- 3) wspomagania wychowawczej i edukacyjnej funkcji rodziny,
- 4) sytuacji kryzysowych.

Placówka Wsparcia Dziennego „Nasz Dom”.

Obecnie w ramach zadań realizowanych przez Placówkę funkcjonuje 1 grupa dzienna liczące 15 osób - Dziecięca Grupa Wsparcia Dziennego – obejmująca oddziaływanie wczesnoszkolne, przeznaczona dla dzieci II – VI klasy.

Uczestnicy grupy rekrutowani są z rodzin dotkniętych alkoholizmem, ubóstwem, bezrobociem, z rodzin niepełnych i /lub z ograniczoną wydolnością wychowawczą.

Celem Placówki jest kompleksowe oddziaływanie na wychowanków we współpracy z pracownikami pomocy społecznej, nauczycielami, pedagogami, kuratorami, a w szczególności:

- 1) opieka i wychowanie dzieci z miasta Rumi z trudnościami szkolnymi, wychowawczymi, rodzinnymi,
- 2) odkrywanie i rozwijanie ich potencjału,
- 3) nabywanie nowych umiejętności społecznych w tym komunikacyjnych,
- 4) kształtowanie pożądanых nawyków,
- 5) kompensacja braków edukacyjnych,
- 6) przeciwdziałanie uzależnieniom,
- 7) niwelowanie skutków wychowania w rodzinach dysfunkcyjnych,
- 8) przeciwdziałanie społecznej izolacji marginalizacji.

Miasto Rumia wspiera także rodziny, poprzez tworzenie nowych miejsc dziennej opieki dla dzieci do lat 3. Na terenie Rumi funkcjonuje 7 niepublicznych form sprawowania opieki nad dzieckiem do lat 3, co w porównaniu do innych miast o podobnej liczbie ludności jest pozytywnym trendem.

4.3. Policja

Komisariat Policji w Rumi prowadzi szereg działań na rzecz poprawy szeroko pojętego bezpieczeństwa rodziny i dziecka. Przede wszystkim w zakresie bezpieczeństwa dzieci w drodze do i ze szkoły, a także w szkole (Bezpieczna szkoła, Bezpieczna droga do szkoły), oraz uczestniczy w spotkaniach z dziećmi w wieku przedszkolnym i szkolnym.

Działania funkcjonariuszy na rzecz dziecka i rodziny realizowane są w oparciu o stałą współpracę z pedagogami szkół podstawowych i gimnazjalnych w celu rozwiązywania problemów wychowawczych z dziećmi i młodzieżą.

W zakresie działań na rzecz rodzin funkcjonariusze podejmują interwencje w zakresie:

- 1) przemocy w rodzinie w tym:
 - a) znęcania się nad członkami rodziny,
 - b) czynności seksualnych z udziałem nieletnich.
- 2) ucieczek nieletnich z domów oraz placówek opiekuńczo – wychowawczych.

4.4. Straż Miejska

Straż Miejska w Rumi na podstawie sprecyzowanych w art. 11 ust 1 ustawy z dnia 29 sierpnia 1997 r. o strażach gminnych (Dz. U. z 2013, poz. 1383 z późn. zm.) zadaniach realizuje następujące czynności ukierunkowane na wsparcie rodziny i dziecka, które polegają na: ochronie spokoju i porządku w miejscach publicznych; czuwaniu nad porządkiem i kontrolą w ruchu drogowym - w zakresie określonym w przepisach o ruchu drogowym; współdziałaniu z innymi podmiotami w zakresie ratowania życia i zdrowia obywateli, pomocy w usuwaniu awarii technicznych i skutków klęsk żywiołowych oraz innych miejscowych zagrożeń; zabezpieczaniu miejsca przestępstwa, katastrofy lub innego podobnego zdarzenia albo miejsc zagrożonych takim zdarzeniem przed dostępem osób postronnych lub zniszczeniem śladów i dowodów do momentu przybycia właściwych służb, a także ustalenie, w miarę możliwości, świadków zdarzenia; ochronę obiektów komunalnych i urządzeń użyteczności publicznej; współdziałaniu z organizatorami i innymi służbami w zakresie ochrony porządku publicznego podczas zgromadzeń i imprez publicznych.

4.5. Organizacje pozarządowe

W Gminie bardzo aktywnie działają liczne organizacje pozarządowe. Ich praca ukierunkowana jest na potrzeby i oczekiwania mieszkańców. Podejmowanie różnorodnej aktywności na rzecz społeczności lokalnej pozwala na w zasadzie nieograniczony dostęp do kultury, edukacji, rekreacji i aktywnego wypoczynku mieszkańcom miasta. Wykorzystanie potencjału tych instytucji pozwoli Gminie stworzyć szeroką i atrakcyjną ofertę również dla rodzin zagrożonych lub już wykluczonych społecznie i przyczyni się do szeroko pojętej integracji społecznej mieszkańców.

4.6. Zespół Kuratorskiej Służby Sądowej w Wejherowie

Wśród wielu instytucji zajmujących się problemem niedostosowania społecznego w środowisku otwartym, szczególną rolę pełni organ sądowy, jakim jest zawodowy kurator sądowy. Sprawowanie nadzorów i dozorów posiada wiele cech wspólnych. Przede wszystkim jest ono nastawione na uzyskanie pozytywnych zmian w osobowości podopiecznego, ale przy jego świadomym udziale. Kurator pomaga, udziela wsparcia i motywuje do podejmowania zadań, ale nie wyręcza podopiecznego. Jest to zatem pomoc uzdalniająca do samopomocy. Oddziałując na podopiecznych kurator wpływa na zmianę układu relacji w jego środowisku, przeorientowuje nie tylko stosunek podopiecznego do środowiska, ale równocześnie przekonuje jego otoczenie do udzielenia mu szansy, pomocy, niewykluczania go ze społeczności.

V. Analiza sytuacji rumskich rodzin.

Mając na uwadze konieczność ustalenia celów i kierunków działań Programu dokonano analizy sytuacji najbardziej wymagających wsparcia rumskich rodzin. Określono ich najważniejsze potrzeby, a także ustalono problemy jakie ich najbardziej dotyczą.

5.1. Sytuacja demograficzna mieszkańców Rumi.

Sytuacja demograficzna Rumi na tle innych miast Polski jest dobra, zauważa się stały wzrost liczby mieszkańców.

Tabela nr 1 Dane o sytuacji demograficznej i społecznej (stan na 31 grudnia 2013 r.)

Wyszczególnienie	2011	2012	2013
Mieszkańcy (w osobach)			
Ogółem	45 240	45 538	45 539
Kobiety			
Ogółem	23 374	23 496	23 499
Wiek 0-17	4 180	4 226	4 165
Wiek 18-59	14 295	14 336	14 160
Wiek 60 lat i więcej	4 899	4 934	5 174
Mężczyźni			
Ogółem	21 866	22 042	22 040
Wiek 0-17	4 452	4 499	4 374
Wiek 18-64	15 219	15 293	15 297
Wiek 65 lat i więcej	2 195	2 250	2 369

Źródło: Opracowanie na podstawie danych z Banku Danych Lokalnych GUS

W Rumi systematycznie rośnie liczba osób w wieku poprodukcyjnym. Natomiast na stałym poziomie utrzymuje się liczba osób w wieku przedprodukcyjnym co na tle województwa pomorskiego jest pozytywnym trendem. Przyglądając się danym dotyczącym urodzeń, warto odnotować, że na przestrzeni 2008 i 2012 Rumia notowała wzrost liczby urodzeń z 468 w roku 2008 do 509 w roku 2012. Liczba zgonów natomiast na przestrzeni 2008-2012 nieznacznie zmalała. Porównując liczbę urodzeń w Rumi z urodzeniami w powiecie wejherowskim można uznać, że jest to wynik bardzo dobry, ponieważ w wymienionym powiecie notuje się spadek liczby urodzeń żywych o około 80-100 osób (w latach 2008 i 2012). Odwrotnie do analiz polskich i europejskich w Rumi nastąpił w latach 2008- 2012 wzrost liczby osób w wieku przedprodukcyjnym czyli osób, które osiągając wiek produkcyjny będą mogły rozpocząć pracę.

5.2. Powody korzystania ze wsparcia instytucji wspierających rodzinę i dziecko.

Z analizy danych Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej w Rumi wynika, że w 2013 roku wzrosła liczba rodzin jak i osób w rodzinach korzystających z pomocy społecznej. W roku 2013 z pomocy społecznej skorzystało 1288 rodzin, w których liczba osób wynosiła 2914, natomiast w roku 2012 liczby te wynosiły analogicznie 1168 (wzrost o 120 rodzin) i 2638 (wzrost o 276) osób w rodzinach. Główne powody korzystania ze wsparcia Miejskiego ośrodka Pomocy Społecznej przedstawia poniższa tabela.

Tabela nr 2 : Powody przyznania pomocy w 2010 - 2013 roku

Powód trudnej sytuacji życiowej		Liczba rodzin				Liczba osób w rodzinach			
		2010	2011	2012	2013	2010	2011	2012	2013
Ubóstwo		726	720	732	852	1569	1523	1569	1906
Sieroctwo		0	0	1	1	0	0	2	2
Bezdomność		92	105	99	101	116	110	112	111
Potrzeba ochrony macierzyństwa		97	87	108	126	470	449	542	642
Bezrobocie		339	383	398	424	935	1006	1128	1198
Niepełnosprawność		603	615	621	650	1126	1146	1168	1129
Długotrwała choroba		361	320	326	305	776	679	661	604
Bezradność w sprawach opiekuńczo-wychowawczych i prowadzeniu gospodarstwa domowego – ogółem		336	312	324	346	1325	1140	1174	1232
W tym:	Rodziny niepełne	202	202	212	216	668	636	671	684
	Rodziny wielodzietne	58	59	81	79	353	364	465	448
Alkoholizm		134	149	160	161	183	224	226	220
Przemoc w rodzinie		20	21	20	25	51	65	68	85
Narkomania		3	3	4	3	14	5	16	5
Trudności w przystosowaniu do życia po opuszczeniu zakładu karnego		37	25	28	31	44	32	37	57
Zdarzenie losowe		2	4	2	2	2	10	4	6
Sytuacja kryzysowa		1	20	3	7	3	66	4	15

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych MOPS Rumia.

Jak widać niepełnosprawność, jako powód trudnej sytuacji życiowej stanowi od kilku lat najliczniejszą grupę osób zgłaszających się o pomoc. Dysfunkcja dotyczy 650 środowisk, czyli 50,46% ogółu środowisk korzystających z pomocy. Kolejnym powodem przyznania pomocy było bezrobocie, które dotyczyło 424 rodzin, co stanowi 33,23% ogółu. Następną grupą rodzin korzystających z pomocy MOPS są rodziny z problemem bezradności w sprawach opiekuńczo - wychowawczych oraz w prowadzeniu gospodarstwa domowego. Grupa ta stanowiła w 2013 r. 346 rodzin tj. 26,86 % ogółu i wzrosła o 6,4 % w stosunku do roku poprzedniego.

Ponadto systematycznie wzrasta liczba rodzin korzystających ze wsparcia w formie poradnictwa specjalistycznego dla rodzin i indywidualnych klientów świadczonego bezpłatnie. Pomoc psychologiczno-pedagogiczna była realizowana poprzez konsultacje, porady indywidualne oraz rodzinne. W roku 2013 odbyło się 816 konsultacji psychologiczno-pedagogicznych z indywidualnym klientem i rodziną. Konsultacje, zarówno psychologiczne jak i pedagogiczne, prowadzone przez Zespół Poradnictwa Specjalistycznego cieszą się wciąż rosnącym zainteresowaniem. Jest to powodowane między innymi wzrostem świadomości mieszkańców Rumi co do słuszności korzystania z oferowanych form wsparcia, dogodnym dla klientów grafiką pracy specjalistów oraz szeroką ofertą pomocy dziecku i rodzinie.

W 2013 r. Poradnictwo Specjalistyczne dla rodzin i indywidualnych klientów świadczone było bezpłatnie dla wszystkich wymagających wsparcia mieszkańców Rumi, w ramach:

- 1) terapii pedagogicznej i zajęć wyrównawczych skorzystało łącznie 22 dzieci podczas 295 spotkań,
- 2) Klubu Gier, którego zajęcia wzbogacone zostały o warsztaty z arteterapii skorzystało 32 dzieci w dwóch grupach wiekowych,
- 3) wycieczek rowerowych, które obejmowały okres wakacyjny skorzystało 15 osób,
- 4) punktu poradnictwa zawodowego skorzystało 25 osób,
- 5) seansów filmowych w okresie wakacyjnym skorzystało 68 dzieci,
- 6) zabawy karnawałowej skorzystało łącznie 220 dzieci w wieku od 3 do 11 lat,
- 7) spotkania świąteczno-wigilijnego, na które zaproszono zarówno panie uczestniczące w grupie wsparcia, jak również dzieci biorące aktywny udział w zajęciach Klubu Gier,
- 8) projektu „Budujemy wspólnie bezpieczną i szczęśliwą rodzinę”, w którym udział wzięło 10 rodzin (52 osoby w rodzinie) dotkniętych bądź zagrożonych przemocą w rodzinie,
- 9) porad psychologa i psychoterapii skorzystało 33 dzieci, w trakcie 640 sesji terapeutycznych,
- 10) konsultacji psychologiczno-pedagogicznych skorzystało 35 osób, w tym 12 dzieci i młodzieży w trakcie 107 spotkań,
- 11) grupy wsparcia dla kobiet, ofiar przemocy domowej skorzystało 9 osób biorących udział w 17 spotkaniach.

Powyższe wskazuje na konieczność kontynuowania działań w zakresie poradnictwa specjalistycznego dbając o jego rozwój i rozszerzenie oferty.

O kondycji rumskich rodzin świadczy także fakt korzystania przez nich ze wsparcia asystenta rodziny. Systematycznie wzrasta liczba rodzin i dzieci w rodzinach wymagających tej formy pomocy. Coraz więcej rodzin jest objętych asystenturą rodzinną z uwagi na występujące w nich przede wszystkim problemy opiekuńczo - wychowawcze. Istotne jest także to, że informacja o tej formie pomocy jest rozpowszechniona nie tylko wśród zainteresowanych rodzin, ale także instytucji i podmiotów wspierających rodziny. Mając na uwadze powyższe Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej systematycznie dba o rozwój tej formy pomocy poprzez zatrudnianie asystentów rodziny. W 2012 r. było zatrudnionych 3 asystentów, w 2013 r. zatrudniono 4 asystentów, natomiast w 2014 r. już 6 asystentów.

Tabela nr 3: Rodziny objęte asystenturą w latach 2012 – 2014 na terenie miasta Rumi.

L. p	Rodziny objęte asystenturą	2012	2013	I półrocze 2014
1	liczba rodzin w tym:	55	92	54
	pełne	31	29	20
	niepełne	24	63	34
2	liczba dzieci w rodzinach	160	191	176
3	ilość dzieci umieszczonych w pieczy zastępczej	5	15	21

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych MOPS Rumia.

Z analizy danych wynika, że Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Rumi wspierał swoimi działaniami łącznie 55 rodzin w roku 2012 z czego 31 to rodziny pełne i 24 rodziny niepełne. Liczba dzieci w tych rodzinach wynosiła 160 osób z czego tylko 5 dzieci zostało umieszczonych w pieczy zastępczej. Jak wynika z tabeli w 2013 roku objęte zostały asystenturą 92 rodziny, w których znajdowało się 191 dzieci, piętnaścioro zostało umieszczonych w pieczy zastępczej. 29 rodzin były rodzinami pełnymi, natomiast 63 rodziny to rodziny niepełne.

W pierwszym półroczu roku 2014 objęte zostały asystenturą 54 rodziny, w których znajdowało się 176 dzieci. Należy zauważyć, że pomimo wzięcia pod uwagę wyłącznie I półrocza w 2014 r. w stosunku do całego 2013 r. wzrosła liczba rodzin wielodzietnych objętych asystenturą. Najczęstszą z przyczyną udzielania wsparcia rodzinom poprzez wprowadzenie asystenta rodziny były problemy opiekuńczo - wychowawcze, niepełnosprawność oraz bezrobocie w rodzinie.

Tabela nr 4: Struktura rodzin objętych asystenturą w latach 2012 – 2014 na terenie miasta Rumi.

L. p	Liczba dzieci w rodzinie	2012	2013	I półrocze 2014
1	z jednym dzieckiem	19	22	7
2	z dwójką dzieci	12	16	14
3	z trojgiem dzieci	12	12	10
4	z czworgiem dzieci	14	12	12
5	pięcioro i więcej	5	4	11

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych MOPS Rumia.

Analiza danych wskazuje, że w roku 2012 najwięcej rodzin zostało objętych asystenturą z jednym dzieckiem. W roku 2013 najwięcej rodzin zostało objętych z jednym dzieckiem i dwójką. Natomiast w 2014 roku zmalała liczba rodzin z jednym dzieckiem jednakże znacznie wzrosła liczba dzieci w rodzinach, które posiadają pięcioro i więcej dzieci.

Kolejną formą pomocy udzielaną rumińskim rodzinom jest pomoc w formie dożywiania. Istotne jest to, że coraz więcej rumińskich rodzin korzysta ze wsparcia w formie posiłku lub dożywiania co wskazuje na ich ubożenie.

W 2013 roku Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Rumi żywieniem, w ramach realizacji Rządowego programu „Pomoc państwa w zakresie dożywiania” objął 806 osób tj. o 108 osób więcej niż w 2012 r. Dożywianie dzieci i młodzieży prowadzone było głównie w placówkach oświatowych i opiekuńczo-wychowawczych znajdujących się na terenie miasta Rumi. Ponadto pomocą społeczną w formie posiłków objęte były dzieci uczęszczające do przedszkoli oraz dzieci i młodzież, uczącą się poza miejscem zamieszkania.

Tabela nr 5 : Pomoc w formie gorącego posiłku w programie „Pomoc państwa w zakresie dożywiania”

Wyszczególnienie	Ogółem		Dzieci do 7 roku życia		Uczniowie do czasu ukończenia szkoły ponadgimnazjalnej		Pozostałe osoby	
	2012	2013	2012	2013	2012	2013	2012	2013
Liczba osób korzystających z posiłku	663	806	181	242	370	426	132	164
w tym w formie całodziennego wyżywienia (przedszkola, punkty opieki nad dzieckiem)	109	176	97	145	7	4	5	27
pełnego obiadu	446	510	101	112	363	415	0	1
jednego dania gorącego	130	146	0	0	0	0	130	146
mleka, bułki / kanapki	237	270	38	49	204	230	1	0

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych MOPS Rumia.

W celu wsparcia żywnościowego potrzebujących rodzin od kilku lat Gmina Rumia współpracuje z Bankiem Żywności w Tczewie w ramach programu „Dostarczanie nadwyżek żywności najuboższej ludności Unii Europejskiej”. W roku 2013 pomoc żywnościową uzyskało 1500 osób. Rozdysponowano 66 428,31 kilogramów żywności.

O kondycji rumskich rodzin świadczy także korzystanie przez nie z pomocy finansowej w formie zasiłków rodzinnych wraz z dodatkami, gdyż jednym z podstawowych kryteriów ubiegania się o tą pomoc jest dochód rodziny. W 2013 roku zaobserwowano spadek liczby rodzin pobierających zasiłki rodzinne z dodatkami do tych zasiłków. Spadek ten spowodowany jest niskim kryterium dochodowym kwalifikującym rodziny do otrzymywania świadczeń.

W konsekwencji z roku na rok maleje kwota wypłacanych świadczeń. Należy także zauważyć, że liczba osób uprawnionych do świadczeń z funduszu alimentacyjnego nieznacznie maleje, natomiast kwota wypłaconych świadczeń wzrasta. Taki stan rzeczy wynika z wysokości zasądzonych alimentów i konieczności wyrównania świadczeń alimentacyjnych w sytuacjach podwyższenia kwoty zasądzonych alimentów.

Istotną rolę w wspieraniu sytuacji finansowej rodziny odgrywają również świadczenia pomocy materialnej o charakterze socjalnym czyli stypendia i zasiłki szkolne. Zasady udzielania wsparcia określa ustawa z dnia 7 września 1991 r. o systemie oświaty w zakresie pomocy materialnej dla uczniów. Poziom realizacji tych świadczeń zależny jest od ilości wydanych decyzji oraz ich realizacji na podstawie przedłożonych faktur za zakupione artykuły szkolne.

Tabela nr 6: Świadczenia rodzinne, stypendia socjalne

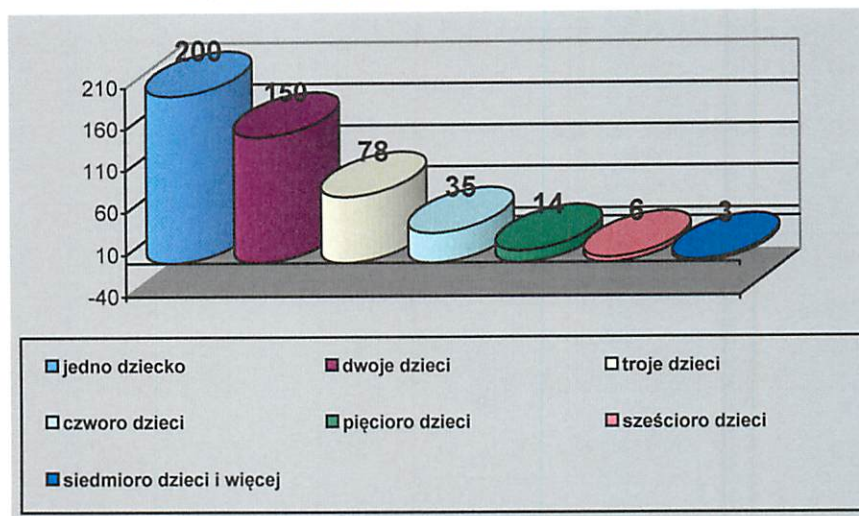
Wyszczególnienie	Lata poprzednie		2013
	2011	2012	
Zasiłki rodzinne i dodatki do zasiłków rodzinnych			
Liczba rodzin	1 139	1 048	973
Kwota świadczeń w złotych	3 902 615	3 639 289	3 598 703
Jednorazowy dodatek z tytułu urodzenia się dziecka (ujmowany w pozycji "Zasiłki rodzinne i dodatki do zasiłków rodzinnych")			
Liczba świadczeń (średniomiesięczna liczba świadczeń)	145	133	100
Kwota świadczeń w złotych	145 000	133 000	100 000
Jednorazowa zapomoga z tytułu urodzenia się dziecka			
Liczba świadczeń (średniomiesięczna liczba świadczeń)	551	507	342
Kwota świadczeń w złotych	551 000	507 000	342 000
Stypendia socjalne dla uczniów i zasiłki szkolne			
Liczba osób	712	706	518
Liczba świadczeń	3 544	3 273	2 287
Kwota świadczeń w złotych	265 521	247 687	179 999

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych MOPS Rumia.

5.3. Sytuacja rodzin wielodzietnych

Ustawa o pomocy społecznej nie określa szczegółowo jaką rodzinę należy uznać za rodzinę wielodzietną. Przyjmując dosłownie słownikowe znaczenie słowa wielodzietność należałoby przyjąć, że rodzinami o wielodzietnej strukturze są wszystkie rodziny posiadające więcej niż jedno dziecko. Jednak Ośrodek Pomocy Społecznej zgodnie z zaleceniami do sprawozdania MPiPS przyjmuje, że rodzinę można uznać za wielodzietną, kiedy w jej strukturze jest troje lub więcej dzieci. W roku 2013 MOPS w Rumi udzielił pomocy społecznej ogółem 486 rodzinom z dziećmi (w 2012 r. 433 rodziny) w których było łącznie 1890 osoby (w 2012 r. 1800 dzieci).

Wykres nr 1 : Liczba dzieci w rodzinach objętych pomocą MOPS Rumia wg stanu na dzień 31.12.2013 r.

Najwięcej (wśród rodzin wielodzietnych objętych wsparciem) bo aż 78 rodzin wychowywało 3 dzieci (57,3% tej populacji).

W 35 rodzinach (25,7% tej populacji) wychowywało się 4 dzieci. Na trzecim miejscu znalazły się rodziny z piątką (14) i szóstką (6) dzieci, co stanowi 14,7% ogółu rodzin wielodzietnych, 3 rodziny miały siedmioro i więcej dzieci (2,3 % populacji).

Rodzinom wielodzietnym towarzyszą zazwyczaj trudne warunki mieszkaniowe. Oznacza to, iż zajmują powierzchnię mieszkalną nieadekwatną do potrzeb, co jest przyczyną konfliktów w rodzinach, trudności dzieci w nauce (brak własnego miejsca do nauki). Zajmowane lokale często wymagają gruntownego remontu i mają braki w wyposażeniu w sprzęt gospodarstwa domowego. Bolączką bywa również brak łazienki, co utrudnia całej rodzinie utrzymanie czystości. Dwie z rodzin wielodzietnych zostały dotknięte problemem bezdomności. Zaznaczyć należy, że rodziny nie zamieszkujące w lokalach kwaterunkowych lub będących ich własnością mają coraz większe trudności ze znalezieniem lokalu do wynajęcia.

W zdecydowanej większości tych rodzin matka nie podejmuje zatrudnienia, z uwagi na konieczność sprawowania opieki nad dziećmi i prowadzenia domu. Większość problemów w rodzinach wielodzietnych spowodowana jest ubóstwem, które utrudnia codzienną egzystencję nie pozwalając na pełne zaspokojenie podstawowych potrzeb życiowych. Niewystarczające dochody są też przyczyną niemożliwości rozwijania talentów dzieci, kształcenia zgodnego z ich zainteresowaniami. Zatem pomoc skierowana w stronę rodzin wielodzietnych powinna mieć na uwadze poprawę ich warunków mieszkaniowych oraz rozwijanie potencjału tkwiącego w dzieciach i młodzieży. Należy położyć nacisk na aktywne spędzanie czasu wolnego i efektywne kształcenie, zmierzające do uzyskania pożądanego na rynku pracy wykształcenia, co pozwoli młodym ludziom wychowującym się w rodzinach wielodzietnych uniknąć wykluczenia społecznego i wydostać się z „zakłętego kręgu” ubóstwa i dziedziczonej biedy.

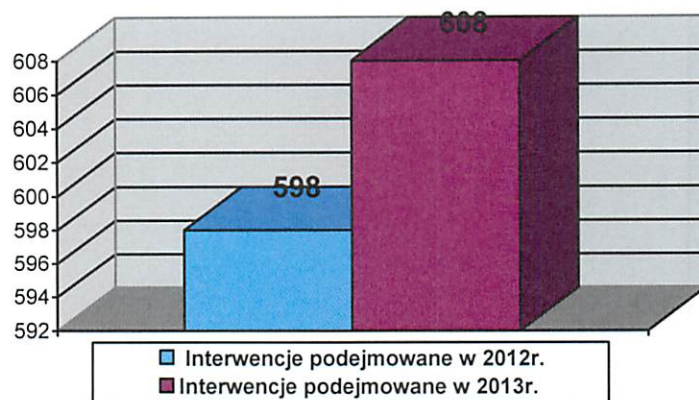
Opisane zjawiska stanowią duże wyzwania dla samorządu terytorialnego, ale nie da się ich efektywnie minimalizować bez zaangażowania Państwa i rozwiązań systemowych.

Doceniając instytucję rodziny Gmina Miejska Rumia wprowadziła Kartę Dużej Rodziny. Karta przysługuje rodzinom wielodzietnym posiadającym trójkę lub więcej dzieci w wieku do ukończenia 18 roku życia lub do ukończenia 25 roku życia w przypadku, gdy dziecko uczy się lub studiuje. Karta potwierdza uprawnienia członków rodzin wielodzietnych do korzystania z: oferty Rumskiej Platformy Dużej Rodziny, na której znajdują się usługi aktualnie oferowane osobom uprawnionym przez podmioty uczestniczące w programie, 50% zniżki na bilety rodzinne i wakacyjne na basenie MOSiR w Rumi, 50% zniżki na biletowane imprezy kulturalne i sportowe organizowane przez gminne jednostki organizacyjne Gminy Miejskiej Rumia i samorządowe instytucje kultury.

5.4. Zagrożenia dla rumskich rodzin.

O sytuacji rumskich rodzin można także mówić, przez pryzmat działań Policji oraz Straży Miejskiej. W latach 2012-2013 funkcjonariusze Policji w Rumi podejmowali interwencje w rodzinach i dotyczyły one w szczególności przemocy w rodzinie oraz problemów wychowawczych z dziećmi i młodzieżą.

Wykres nr 2: Ilość interwencji w rodzinach podejmowanych przez Policję w latach 2012-2013.

W stosunku do roku 2010 odnotowano w 2013 r. wzrost interwencji podejmowanych przez funkcjonariuszy Policji w rodzinach o prawie 9%. Rosnąca liczba interwencji świadczy o eskalacji niepożądanych zjawisk mających miejsce w rodzinie.

Tabela nr 7: Działania podejmowane w rodzinach przez funkcjonariuszy Policji w latach 2012-2013

Rodzaje podejmowanych działań w rodzinach przez funkcjonariuszy policji	2012	2013
Interwencje w przypadku ucieczek nieletnich z domu lub ośrodków	14	33
Zawiadomienia do prokuratury lub sądu o znęcaniu się nad rodziną	15	18
Zgłoszenia do prokuratury lub sądu o czynnościach seksualnych wobec nieletnich	5	0

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Policji.

Tabela nr 8 : Interwencje podejmowane wobec nieletnich przez SM w latach 2012-2013

Rodzaje interwencji podejmowanych wobec nieletnich	2012	2013
Spżywanie alkoholu w miejscu publicznym	1	1
Ujawnienie posiadania / zażywania narkotyków,	0	2
Ujawnienie palenia tytoniu przez nieletnich	20	27
Wybryki chuligańskie, niszczenie mienia	3	2
Kierowanie motorowerami bez uprawnień lub bez kasków	0	0

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Straży Miejskiej.

Większość czynów karalnych ujawnionych przez Straż Miejską w Rumi w latach 2012 - 2013 dotyczyła palenia tytoniu (na terenie szkół i poza nimi) oraz w niewielkim zakresie spożywania alkoholu. Wybryki chuligańskie, zniszczenie mienia, malowanie ścian (rysunki i napisy), drobne kradzieże i in., o które zwykle posądzani są niepełnoletni - w wyniku prowadzonych postępowań okazują się zwykle dziełem młodych dorosłych.

Trzeba też zwrócić uwagę, że walką z czynami karalnymi (a więc tymi, które popełniają nieletni) zajmuje się Policja, w której funkcjonuje specjalna komórka zajmująca się nieletnimi.

W przypadku wykrycia przez Straż Miejską czynów karalnych lub takich przestępstw lub wykroczeń, w których pokrzywdzonymi są małoletni lub niepełnoletni - sprawa natychmiast przekazywana jest Policji.

Niewątpliwie kolejnym problemem wśród rumskich rodzin jest bezrobocie. Wśród bezrobotnych w Rumi największą grupę stanowią kobiety tj. prawie 60% wszystkich bezrobotnych w 2013 r. Trudności ze znalezieniem pracy w mniejszym stopniu mają mężczyźni i to oni utrzymują swoją rodzinę pracując poza granicami miasta, województwa czy nawet kraju. Jak wynika z poniższego zestawienia najbardziej narażoną grupą na brak pracy, są osoby w wieku 25-34 – średnio około 500 osób, następnie osoby w wieku 35 - 44 lata. Stale wzrasta również odsetek osób bezrobotnych z wykształceniem wyższym. W przypadku osób o innym wykształceniu odsetek bezrobotnych jest porównywalny.

Tabela nr 9: Odsetek bezrobotnych z podziałem na wykształcenie

Wykształcenie	2008	2009	2010	2011	2012	2013
Wyższe	0,0	14,1	14,5	15,1	15,5	16,7
Policealne i średnie zawodowe	32,2	26,8	25,7	24,6	24,6	23,6
Średnie ogólnokształcące	14,6	12,8	13,1	11,6	11,4	13,9
Zasadnicze zawodowe	27,1	24,2	25,7	23,6	23,7	22,9
Gimnazjalne i poniżej	26,0	22,1	21,1	25,1	24,8	23,0

Źródło: Opracowanie Pretendent na podstawie danych z Banku Danych Lokalnych- GUS

Najmniejsze bezrobocie w Rumi dotyczy osób z wykształceniem na poziomie średnim oraz po studiach wyższych. Największe bezrobocie dotyczy osób o wykształceniu gimnazjalnym, zasadniczym zawodowym oraz policealnym i średnim zawodowym.

VI. Cele programu

6.1. Cel główny Programu

Celem głównym Programu jest przywrócenie rodzinom przeżywającym trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo – wychowawczych zdolności do prawidłowego wypełnienia ról społecznych poprzez zapewnienie im przez Gminę Miejską Rumia kompleksowego wsparcia.

Program służy realizacji miejskiej polityki rodzinnej w sytuacjach kumulacji problemów oraz stanowi element profilaktyki dla rodzin zagrożonych marginalizacją.

6.2 Cele szczegółowe

Aby móc w pełni zrealizować cel główny programu, określone zostały cele szczegółowe, a poprzez podejmowanie działań w ramach każdego z nich możliwe jest pełne wsparcie rodzin potrzebujących pomocy.

Na podstawie przeprowadzonej diagnozy ustalono następujące cele szczegółowe wraz z zadaniami:

1. Wzmocnienie potencjału rozwojowego rodzin przeżywających trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo – wychowawczych, poprzez:

- 1.1. Przeciwdziałanie marginalizacji i degradacji społecznej rodziny,
- 1.2. Wspieranie rodzin w samodzielnym wypełnianiu podstawowych funkcji,
- 1.3. Zapobieganie niedostosowaniu społecznemu dzieci i młodzieży,
- 1.4. Monitorowanie problemów rodzin objętych pomocą społeczną.

2. Rozwój systemu wspierania rodziny i dziecka, poprzez:

- 2.1. Zapewnienie rodzinom wsparcia i opieki poprzez rozwój asystentury rodzinnej,
- 2.2. Zapewnienie rodzinom wsparcia i opieki poprzez rozwój poradnictwa specjalistycznego,
- 2.3. Zapewnienie rodzinom wsparcia poprzez rodziny wspierające,
- 2.4. Promowanie rodziny jako wartości społecznej.

3. Podnoszenie jakości i efektywności usług świadczonych na rzecz wspierania rodziny, poprzez:

- 3.1. Doskonalenie zintegrowanego systemu wspierania rodziny,
- 3.2. Wspieranie aktywności lokalnej.

Konkretne działania służące realizacji celów szczegółowych wraz z wymaganymi wskaźnikami osiągnięcia celów zamieszczone zostały w poniższej tabeli.

6.2.1. CEL SZCZEGÓŁOWY 1: Wzmocnienie potencjału rozwojowego rodzin przeżywających trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo – wychowawczych.

Zadania	Kierunki działań	Realizatorzy / Partnerzy	Wskaźniki osiągnięcia celów ocena zgodności faktycznego postępu z założeniami i celami programu
1. Przeciwdziałanie marginalizacji i degradacji społecznej rodziny	Zabezpieczenie podstawowych potrzeb bytowych dziecka i rodziny poprzez: 1. Aktywizacja rodzin z problemem długotrwałego bezrobocia. 2. Pomoc w dostępie dzieci do przedszkoli, współfinansowanie pobytu dzieci z rodzin wymagających wsparcia. 3. Zapewnienie dzieciom i młodzieży z rodzin ubogich posiłków w szkole. 4. Pomoc w zaopatrzeniu dzieci i młodzieży w artykuły szkolne i podręczniki. 5. Udzielanie dzieciom i młodzieży stypendiów szkolnych. 6. Współfinansowanie wypoczynku dzieci i młodzieży z rodzin ubogich.	Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej, PUP, PCPR, Placówki Oświatowo – Wychowawcze	Ad.1. Liczba bezrobotnych mieszkańców Rumi zarejestrowanych w PUP uczestniczących w szkoleniach. Ad.1. Liczba bezrobotnych mieszkańców Rumi podejmujących zatrudnienie. Ad.2 Procent świadczeniobiorców MOPS w stosunku do ogółu mieszkańców. Ad.2 Liczba dzieci z rodzin wymagających wsparcia korzystających z edukacji przedszkolnej. Ad. 3 Liczba dzieci i młodzieży korzystających z dożywiania w szkołach Ad. 3 Liczba przyznanych zasiłków celowych Ad.4 Liczba zasiłków przyznanych na „ wyprawki szkolne” Ad.5 Liczba udzielonych stypendiów szkolnych Ad.6. Liczba dzieci uczestniczących w organizowanym wypoczynku
2. Wspieranie rodzin w samodzielnym wypełnianiu podstawowych funkcji	1. Inicjowanie, tworzenie i realizacja programów służących rozwojowi rodziny. 2. Organizowanie konsultacji, poradnictwa specjalistycznego i mediacji. 3. Organizowanie grup wsparcia (szkoła dla rodziców) dla rodziców mających problemy opiekuńczo – wychowawcze.	Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej, PUP, PCPR, Placówki Oświatowo – Wychowawcze	Ad. 1 Ilość prowadzonych programów i projektów na terenie Gminy Ad. 1 Ilość osób uczestniczących w projektach Ad. 2 Ilość osób korzystających z konsultacji, poradnictwa specjalistycznego i mediacji. Ad. 2 Liczba i rodzaj udzielonych porad

3. Zapobieganie niedostosowaniu społecznemu dzieci i młodzieży	4. Podejmowanie działań zapobiegawczych, interwencyjnych i zaradczych w sytuacji zagrożenia bezpieczeństwa dzieci i rodzin. 5. Wspieranie programów w zakresie tworzenia placówek wsparcia dziennego dla dzieci w różnym wieku. 6. Opracowywanie i wspieranie programów umożliwiających powrót dziecka z zastępczych form opieki do rodziny naturalnej.	Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej, Szkoły, Poradnia Psychologiczno – Pedagogiczna, Organizacje pozarządowe	Ad. 3 Liczba powołanych grup wsparcia Ad. 3 Liczba uczestników grup wsparcia Ad 4 Liczba rodzin/osób skierowanych do Zespołu Interdyscyplinarnego Ad. 5 Wzrost liczby placówek wsparcia dziennego w Gminie Ad.6 Liczba dzieci powracających z pieczy zastępczej do rodzin naturalnych. Ad. 6 Spadek liczby dzieci pozostających w pieczy zastępczej
4. Monitorowanie problemów rodzin objętych pomocą społeczną	1. Opracowanie i wdrożenie standardów pracy z rodziną wieloprotblemową przez instytucje i organizacje pracujące na rzecz dziecka i rodziny- interdyscyplinarność działań. 2. Prowadzenie zajęć socjoterapeutycznych i specjalistycznych. Coroczne przygotowanie oceny zasobów pomocy społecznej.	Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej, Urząd Miasta Rumi Wydział Edukacji Kultury i Sportu	Ad.1 Liczba wdrożonych standardów Ad. 2 Liczba dzieci uczestniczących w zajęciach Liczba rodzin korzystających z pomocy społecznej z podziałem na przyczyny przyznawania pomocy

6.2.2. CEL SZCZEGÓŁOWY 2: Rozwój systemu wspierania rodziny i dziecka

1. Zapewnienie rodzinom wsparcia i opieki poprzez rozwój asystentury rodzinnej.	Zatrudnienie w zależności od potrzeb asystentów rodziny i kierowanie ich do rodzin przeżywających trudności.	Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej,	1. Liczba asystentów rodzinnych 2. Liczba rodzin, którym przydzielono asystenta
2. Zapewnienie rodzinom wsparcia i opieki poprzez rozwój poradnictwa specjalistycznego.	Rozbudowa sieci poradnictwa rodzinnego w tym dla rodzin zagrożonych uzależnieniami, doznających przemocy.	Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej, kuratorzy sądowi, pedagodzy, psycholodzy szkolni, ZOZ, PPP, organizacje pozarządowe, PCPR	1. Liczba rodzin w kryzysie korzystających z poradnictwa rodzinnego, psychologicznego, prawnego, 2. Liczba dzieci objętych opieką Zinstytucjonalizowaną, 3. Wzrost liczby specjalistów zatrudnionych w instytucjach działających na rzecz dziecka i rodziny.
3. Zapewnienie rodzinom wsparcia poprzez rodziny wspierające.	Wyłanianie i szkolenie rodzin wspierających.	Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej, kuratorzy sądowi, pedagodzy i psycholodzy szkolni, ZOZ, PPP, organizacje pozarządowe, PCPR	Liczba rodzin wspierających w Gminie
4. Promowanie rodziny jako wartości społecznej.	1. Promowanie i wspieranie organizacji różnych form spędzania wolnego czasu dzieci i młodzieży i ich rodzin. 2. Animowanie regionalnej kampanii promocyjnej na rzecz umacniania wartości rodziny. 3. Środowiskowe spotkania rodzin w celu umacniania więzi rodzinnych poprzez wymianę doświadczeń międzypokoleniowych.	Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej, kuratorzy sądowi, pedagodzy i psycholodzy szkolni, ZOZ, PPP, organizacje pozarządowe, PCPR	Ad. 1 Wzrost ilości inicjatyw na rzecz rodziny. Ad. 2 Ilość artykułów i programów pojawiających się w lokalnych mediach Ad. 3 Ilość osób korzystających z proponowanych Inicjatyw

6.2.3. CEL SZCZEGÓŁOWY 3: Podnoszenie jakości i efektywności usług świadczonych na rzecz wspierania rodziny.

1. Doskonalenie zintegrowanego systemu wspierania rodziny.	1. Organizacja narad, szkoleń , konferencji i spotkań informacyjnych służących doskonaleniu systemu współpracy instytucji i organizacji. 2. Ustawiczne podnoszenie kwalifikacji zawodowych pracowników socjalnych, pedagogów, psychologów, asystentów rodziny. 3. Monitorowanie skuteczności podejmowanych działań na rzecz rodziny przeżywającej trudności opiekuńczo – wychowawcze.	Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej, kuratorzy sądowi, pedagodzy i psycholodzy szkolni, ZOZ, PPP, organizacje pozarządowe, PCPR, Policja, Straż Miejska	Ad.1 Liczba narad szkoleń i konferencji poświęconych doskonaleniu współpracy pomiędzy instytucjami i organizacjami. Ad. 2. Liczba szkoleń w których biorą udział specjaliści pracujący z dzieckiem i rodziną. Ad.3 Liczba wydanych przez sądy rodzinne postanowień o umieszczeniu dziecka w pieczy zastępczej. Ad. 3 Liczba rodzin objętych nadzorem kuratora Ad. 3 Liczba nieletnich objętych nadzorem kuratora Ad. 3 Liczba dzieci powracających z pieczy zastępczej do rodziny.
2. Wspieranie aktywności lokalnej	Prowadzenie Klubu Integracji Społecznej w ramach projektu „Rumska Spinka” oraz kontynuowanie pracy klubu w przypadku pozyskania dodatkowych środków.	Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej	Liczba osób uczestniczących w zajęciach KIS.

VII Realizatorzy i partnerzy programu

Realizacja programu odbywać się będzie na zasadach współdziałania w koalicji z partnerami i interesariuszami programu: jednostkami administracji rządowej i samorządowej, właściwymi organizacjami pozarządowymi i innymi podmiotami i osobami specjalizującymi się w działaniach na rzecz dziecka i rodziny.

Instytucje działające na terenie Gminy oraz partnerzy w regionie, należące do systemu profilaktyki i opieki nad dzieckiem i rodziną, które przyczyniły się do przygotowania programu, a tym samym wytyczyły zadania w programie to:

1. Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej,
2. Urząd Miasta Rumi,
3. Placówki Oświatowo Wychowawcze,
4. Powiatowy Zespół Poradni Psychologiczno – Pedagogicznych w Wejherowie Poradnia Psychologiczno – Pedagogiczna w Rumi,
5. Policja,
6. Straż Miejska,
7. Zakłady Opieki Zdrowotnej,
8. Organizacje pozarządowe.

Realizacja programu odbywać się będzie we współpracy z:

1. Powiatowym Centrum Pomocy Rodzinie w Wejherowie,
2. Zespołem Kuratorskiej Służby Sądowej w Wejherowie,
3. Powiatowym Urzędem Pracy w Wejherowie.

Program jest zobowiązaniem do realizacji przyjętych celów i zasad, określa działania podmiotów i stymuluje do ukierunkowanych działań na rzecz dziecka i rodziny.

VIII Zasady finansowania i koszty programu

Finansowanie programu odbywać się będzie na podstawie ustawy o wspieraniu rodziny i pieczy zastępczej oraz ze środków:

1. pozyskiwanych z funduszy UE,
2. pozyskiwanych na realizację programów rządowych,
3. innych źródeł zewnętrznych.

Z uwagi na długofalowość realizacji Programu oraz ilość jednostek i organizacji realizujących Program, środki finansowe na realizację zadań będą uwzględniane w rocznych planach finansowych poszczególnych jednostek. Jednostki i organizacje uczestniczące w realizacji programu będą aplikować o środki zewnętrzne na realizację właściwych sobie zadań określonych w niniejszym Programie.

IX. Monitoring, ewaluacja

Monitoring działań wskazanych w Programie będzie prowadzony na bieżąco. Monitorowaniu podlegają wszystkie zadania zawarte w niniejszym programie i przy współudziale interesariuszy programu. Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Rumi sporządza sprawozdania rzeczowo-finansowych z zakresu wspierania rodziny i organizacji pieczy zastępczej oraz przekazuje je właściwemu wojewodzie, w wersji elektronicznej, z zastosowaniem odpowiedniego systemu teleinformatycznego. Monitoring programu odbywa się poprzez:

1. coroczne raportowanie i (ocenę zgodności faktycznego postępu z założeniami i celami programu),
2. ocenę nowych wyzwań i zagrożeń,
3. uaktualnianie programu w odpowiedzi na potrzeby społeczne.

Ewaluacji podlegają :

1. standard i dostępność usług,
2. stopień i realizacja celów.

W terminie do dnia 31 marca każdego roku Burmistrz Miasta Rumi składa Radzie Miejskiej Rumi roczne sprawozdanie z realizacji zadań z zakresu wspierania rodziny oraz przedstawia potrzeby związane z realizacją zadań.